LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONKURENCIJOS TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBOS VEIKLOS POVEIKIO VERTINIMAS: TIESIOGINĖ NAUDA VARTOTOJAMS 2022–2024 m.

I. Įvadas

1. Pagrindinė Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos funkcija yra Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo laikymosi priežiūra ir konkurencijos politikos įgyvendinimas Lietuvoje. Vykdydama konkurencijos priežiūros rinkose funkciją ir savo veikloje vadovaudamasi naudos vartotojams kriterijumi, Konkurencijos taryba tuo pačiu atneša ekonominę naudą vartotojams.

2. Šiuo dokumentu visuomenei pristatoma Konkurencijos tarybos veikla atnešama tikėtina nauda. Jis yra išorinės atskaitomybės dalis, kurios pagrindu visuomenė gali vertinti institucijos veiklą ir vartotojams atnešamą naudą. Be to, į žemiau išdėstytus principus ir galimą naudą Konkurencijos taryba atsižvelgia, kai sprendžia, ar tikslinga pradėti vieną ar kitą tyrimą, siekdama atlikti prioritetinius tyrimus[1], atnešančius kuo daugiau naudos vartotojams.

3. Konkurencijos taryba savo veiklos poveikio vertinimą atlieka atsižvelgdama į tarptautinę gerąją praktiką – metodiką, kurią parengė Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (toliau – EBPO) – bei remdamasi byloje esančiais duomenimis ir prielaidomis apie tikėtiną sprendimų poveikį. Šis vertinimas rodo tikėtiną *ex-ante* tiesioginę naudą vartotojams ateityje, o ne sprendimų efektyvumo *ex-post* vertinimą praktikoje. Tiesioginė nauda apima sutaupymus, kurie atitenka vartotojams dėl Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų, kuriais nutraukiami konkurenciją ribojantys susitarimai, piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi, Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimai, atsisakoma duoti leidimą vykdyti koncentracijas arba jos leidžiamos su įsipareigojimais (pakeitimais), ir Konkurencijos tarybos rekomendacijų, dėl kurių yra panaikinami konkurencijos apribojimai teisės aktuose ar bendrovės pakeičia savo elgesį.

4. Tiesioginės naudos vertinimai neapima platesnių Konkurencijos tarybos darbo aspektų, pavyzdžiui, juose daugeliu atveju neatsispindi Konkurencijos tarybos darbas teikiant išvadas dėl teisės aktų, švietėjiška ir prevencinė veikla keliant konkurencijos kultūrą visuomenėje. Naudos vertinimuose taip pat neatsižvelgiama į Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų netiesioginę naudą vartotojams (pavyzdžiui, sukeliamą atgrasomąjį poveikį ar suaktyvėjusią konkurenciją rinkose) ir į paskirtas (surinktas) baudas už Konkurencijos įstatymo pažeidimus.

5. Vertindama savo veiklos, prižiūrint Konkurencijos įstatymą, poveikį, Konkurencijos taryba vadovaujasi konservatyviomis prielaidomis, nustatytomis EBPO gairėse, skirtose padėti konkurencijos institucijoms įvertinti atnešamą naudą vartotojams[2] (toliau – EBPO Gairės), taip pat EBPO metodika, išdėstyta Konkurencijos vertinimo įrankių (*Competition Assessment Toolkit*[3]) dokumente, skirtame padėti vyriausybėms ir konkurencijos institucijoms įvertinti sprendimų ir (ar) teisės aktų poveikį konkurencijai bei vartotojams (toliau – EBPO Metodika).

---

[1] Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos veiklos, atliekant Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo priežiūrą, prioriteto įgyvendinimo aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2022 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr. 1S-136 (2022).

[2] *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf.

[3] http://www.oecd.org/daf/competition/COMP_Toolkit_Vol.3_ENG_2015.pdf

6. Konkurencijos tarybos veiklos prižiūrint Konkurencijos įstatymą poveikio vertinimo metodika (toliau – Metodika) pateikiama Priede prie šio dokumento.

II. Konkurencijos tarybos tiesioginės naudos vartotojams, atneštos 2024 m., apibendrinimas

7. Konkurencijos tarybos 2024 m. vartotojams atnešta tikėtina tiesioginė nauda buvo apskaičiuota pirmiausia remiantis konkrečių bylų duomenimis ir, jei šių duomenų nepakako, EBPO Gairėse ir EBPO Metodikoje siūlomomis kainų padidėjimo ir trukmės prielaidomis.

8. Tiesioginė nauda 2024 m. buvo apskaičiuota šių Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų atžvilgiu:

1) 2024 m. gruodžio 10 d. nutarimas Nr. 1S-123 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas šilumos siurblių gaminimo ir platinimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – perpardavimo kainų palaikymas);
2) 2024 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. 1S-110 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas maisto papildų ir kosmetikos priemonių platinimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – perpardavimo kainų palaikymas);
3) 2024 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 1S-46 (2024) „Nustatyti Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą ir taikyti sankcijas nekilnojamojo turto tarpininkavimo veikla užsiimantiems ūkio subjektams“ (draudžiamas susitarimas – minimalių kainų (komisinių) nustatymas);
4) 2024 m. nutarimas Nr. 1S-45 (2024) „Atsisakyti duoti leidimą vykdyti koncentraciją LIT EGG, UAB įsigyjant uždarosios akcinės bendrovės Girelės paukštynas vištų kiaušinių gavybos verslą ir tokiu būdu įgyjant vienvaldę šio verslo kontrolę, taip pat įsigyjant žemės ūkio bendrovės „Nematekas“ nekilnojamąjį turtą, reikalingą siekiamam įsigyti verslui vykdyti ir administruoti“.

9. Šis Konkurencijos tarybos sprendimų sąrašas nereiškia, kad Konkurencijos tarybos veikla generavo naudą tik aukščiau nurodytais atvejais. Ekonominė nauda vartotojams (tiek tiesioginė, tiek netiesioginė) yra generuojama ir kitais atvejais, tačiau nepakanka duomenų tai naudai apskaičiuoti arba neįmanoma jos išreikšti pakankamai tikslia pinigine išraiška.

10. Pavyzdžiui, 2024 m. Konkurencijos Taryba teikė pastabas Teisingumo ministerijai dėl Notariato įstatymo pakeitimo projekto, į kurias ministerija atsižvelgė. Pradiniu reguliavimu buvo siekta Notarų rūmams (asociacijai) suteikti plačią diskreciją prižiūrėti, kokius įkainius taiko notarai. KT pasiūlė apriboti ir sukonkretinti Notarų rūmų galias siekiant, kad Notarų rūmai neįtvirtintų savų taisyklių / paaiškinimų, kuriais galėtų būti įtvirtinti papildomi mokėjimai už notarų paslaugas ar jų apskaičiavimo taisyklės. Be to, pradiniu reguliavimu buvo numatyta suteikti Notarų rūmams teisę šios asociacijos priimame dokumente (etikos kodekse) apibrėžti „nesąžiningos konkurencijos“ veiksmus, už kuriuos asociacija galėtų, atlikusi kontrolinius patikrinimus, taikyti poveikio priemones konkuruojantiems ūkio subjektams (notarams). Po KT pastabų reguliavimas pakeistas. Notarų rūmų galios įtvirtinti savas taisykles ir paaiškinimus dėl įkainių taikymo buvo apribotos, nesąžiningos konkurencijos nuostata išvis buvo išbraukta, o patikrinimą Notarų rūmai galės atlikti tik konkrečiai suformuluotais atvejais (pvz., nukreipimas pas konkretų notarą, papirkinėjimas). Šie pakeitimai bus naudingi vartotojams, tačiau įvertinti naudą pinigine išraiška nėra galimybių.

11. Kitas pavyzdys. Sveikatos apsaugos ministerija buvo parengusi Vyriausybės nutarimo projektą dėl Farmacijos įstatymo pakeitimo, kuriame ministerija pasiūlė riboti vietoves, kur mobilios vaistinės galėtų teikti paslaugas (tik tuose miestuose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, kuriose nėra stacionarios vaistinės). KT nurodė, kad siūloma nuostata ribotų ūkio subjektų galimybes teikti

vaistinės išvažiuojamąsias paslaugas tuose miestuose ir kaimo gyvenamosiose vietovėse, kuriose yra bent viena vaistinė. Nesant tokio ribojimo, ūkio subjektai, teikdami vaistinės išvažiuojamąsias paslaugas, galėtų efektyviau konkuruoti su stacionariomis. Po KT (ir kitų institucijų) pastabų ministerija šio ribojimo atsisakė. Kadangi įstatymas, leidžiantis mobilias vaistines, įsigalios tik 2025 lapkričio 1 d., šiuo metu nėra aišku, kokiu mastu ir kur pradės veikti mobilios vaistinės, todėl šiuo metu skaičiuoti naudą nėra duomenų. Vėliau, įsigaliojus įstatymui ir padėjus veikti mobilioms vaistinėms, surinkus atitinkamus duomenis bus galima įvertinti naudą vartotojams, kurią generavo Konkurencijos taryba.

Vidutinė tiesioginė metinė nauda vartotojams 2022–2024 m.

12. Metodikos pagrindu atlikti skaičiavimai parodė, kad tiesioginė nauda, kurią tikėtina gavo vartotojai dėl Konkurencijos tarybos veiklos per 2022–2024 m. laikotarpį, vidutiniškai sudarė 17,5 mln. Eur per metus. Ją lėmė išaiškinti draudžiami susitarimai ir koncentracijų priežiūra, kurią atliekant nustatyti galimi konkurencijos apribojimai buvo pašalinti Konkurencijos tarybai neduodant leidimo vykdyti koncentraciją.

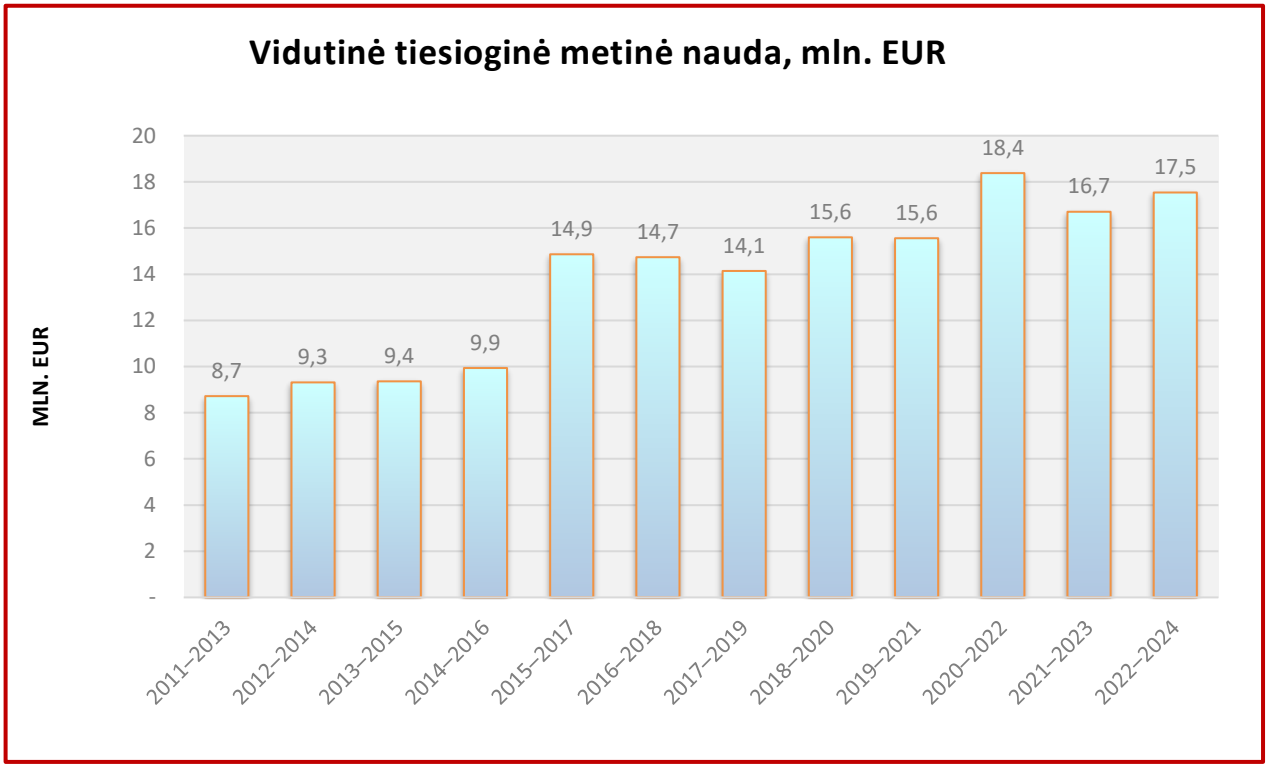

Vidutinės tiesioginės metinės naudos santykis su Konkurencijos tarybos biudžetu

13. Palyginus Konkurencijos tarybos tikėtiną vidutiniškai per metus atneštą tiesioginę naudą vartotojams 2022–2024 m. laikotarpiu (17,5 mln. Eur) su Konkurencijos tarybos vidutiniu 2022 – 2024 m. metiniu biudžetu[4] (3,1 mln. Eur), matyti, kad tiesioginė Konkurencijos tarybos veiklos atnešama nauda vartotojams Konkurencijos tarybos metinį biudžetą viršijo 5,7 karto.

[4] Panaudoti asignavimai, sumažinti dotacijų savivaldybėms (už duomenų Suteiktos valstybės pagalbos registrui teikimą) suma.

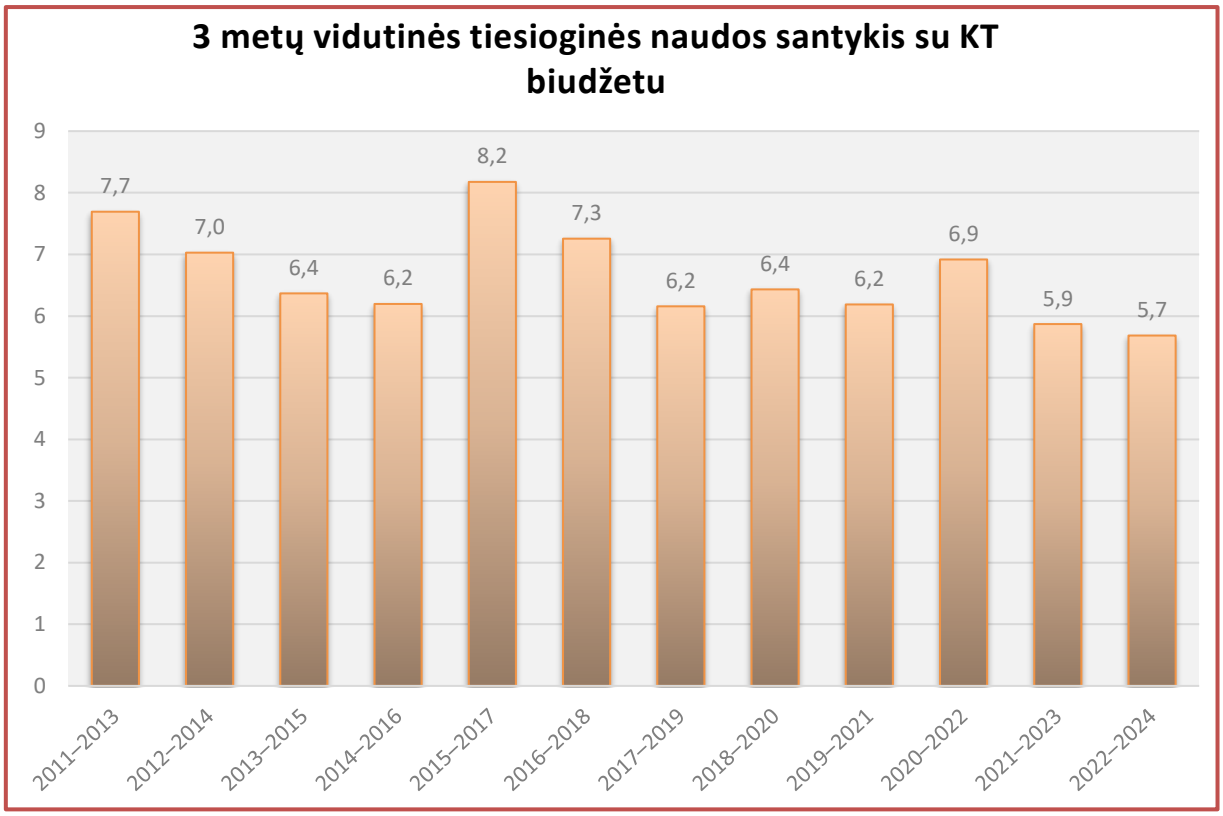
3 metų vidutinės tiesioginės naudos santykis su KT biudžetu
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0
7,7
7,0
6,4
6,2
8,2
7,3
6,2
6,4
6,2
6,9
5,9
5,7
2011–2013
2012–2014
2013–2015
2014–2016
2015–2017
2016–2018
2017–2019
2018–2020
2019–2021
2020–2022
2021–2023
2022–2024

PRIEDAS

Veiklos poveikio vertinimo metodika

Veiklos poveikio analizės apimtis ir prielaidos

1. Konkurencijos tarybos veiklos teigiamas poveikis vartotojams pasireiškia keliais aspektais:

- nutraukiami konkurenciją ribojantys ar iškraipantys veiksmai arba užkertamas kelias konkurencijos iškraipymams bei išvengiama būsima žala vartotojams, kuri būtų padaryta, jei Konkurencijos taryba nebūtų nutraukusi antikonkurencinių veiksmų arba užkirtusi kelio konkurencijos iškraipymams;
- paskiriamos baudos sukelia individualų bei bendrą atgrasomąjį poveikį;
- dėl Konkurencijos tarybos vykdomos švietėjiškos veiklos ir konsultavimo išauga visuomenės informuotumas konkurencijos teisės klausimais;
- dėl sustiprėjusios konkurencijos atsiranda teigiamas poveikis ekonominiam augimui, technologinei pažangai ir kt.

2. Atliekant Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimą, nagrinėjamas tik pirmasis iš aukščiau išvardintų aspektų, t. y. tik tiesioginė ekonominė nauda vartotojams[5], atsirandanti dėl Konkurencijos tarybos priimtų sprendimų[6] ar rekomendacijų, į kurias yra faktiškai atsižvelgiama. Konkurencijos tarybos veiksmų atgrasomasis poveikis, išreikštas pinigine išraiška, nuo 2017 m. nebevertinamas dėl patikimų prielaidų stokos.

3. Šiame dokumente vertinama Konkurencijos tarybos veiklos vartotojams atnešama nauda šiose institucijos veiklos srityse:

- konkurenciją ribojančių susitarimų priežiūra;
- piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi priežiūra;
- koncentracijų priežiūra;
- konkurenciją ribojančių viešojo administravimo subjektų veiksmų priežiūra.

4. Taigi Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimas neapima visos Konkurencijos tarybos veiklos. Jame nėra vertinama nauda vartotojams, kuri atsiranda, pavyzdžiui, dėl:

- Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymo priežiūros;
- konkurencijos kultūros sklaidos tarp verslo atstovų ir valdžios institucijų;
- veiklos valstybės pagalbos srityje.

[5] Tiesioginė ekonominė nauda kildinama iš to, kad po Konkurencijos tarybos įsikišimo kainos padidėjimas pašalinamas arba kainų padidėjimas išvis neįvyksta. Ši nauda neapima pinigine išraiška išreikšto prekių ir paslaugų kokybės pagerėjimo bei sutaupyto laiko, taip pat išaugusio prekių ar paslaugų pasirinkimo ir kitų aspektų.

[6] Pagal tarptautinę praktiką, siekiant savalaikio įsivertinimo, yra atliekamas *ex-ante* naudos vertinimas nelaukiant galutinio teismo sprendimo ir gaunama laukiama *ex-ante* nauda (sutaupymai), o ne atliekamas faktinės naudos *ex-post* vertinimas, kurį galima atlikti tik gerokai vėliau, po faktinio pokyčio rinkose. Preziumuojama, jog teismine tvarka nepanaikinti Konkurencijos tarybos sprendimai yra pagrįsti ir galiojantys. Jei, paskelbus Konkurencijos tarybos veiklos poveikio vertinimo dokumentą, teismas vėliau panaikina Konkurencijos tarybos nutarimą dėl pažeidimo, dokumente pateikti rezultatai bus atitinkamai perskaičiuoti kitą kartą skelbiant Konkurencijos tarybos veiklos vertinimo rezultatus. Jei teismas pripažįsta pažeidimą, bet pakeičia Konkurencijos Tarybos nutarimą kita apimtimi, rezultatai nėra perskaičiuojami.

5. Dėl šių priežasčių šiame dokumente pateiktas naudos galutiniams vartotojams vertinimas, kiek tai susiję su Konkurencijos tarybos veiklos apimtimi, yra laikytinas konservatyviu[7].

6. Visos šiame dokumente naudojamos bendrosios ir su konkrečia byla susijusios prielaidos taip pat yra konservatyvios. Kadangi Metodika yra pagrįsta turimais įrodymais ir (arba) konservatyviomis prielaidomis, tai lemia, jog apskaičiuota naudos apimtis vargu ar gali būti mažesnė, nei šiame dokumente pateikiamas rezultatas.

7. Be to, užtikrinant, kad svyravimai, galintys atsirasti dėl skirtingo Konkurencijos tarybos vykdomų tyrimų masto bei trukmės, nedarytų įtakos vertinimo rezultatams, pateikiami paskutinių trejų kalendorinių metų vidutiniai rezultatai. Tai padeda tinkamai įvertinti Konkurencijos tarybos atneštą naudą vartotojams per ilgesnį laikotarpį, tuo pačiu išvengiant rodiklių svyravimų atskirais metais, kuriuos gali lemti ilga tyrimų atlikimo trukmė ar kiti veiksniai.

8. Šiame dokumente neteikiama su konkrečiais tyrimais ar bylomis susijusi informacija, kai tokia informacija gali būti laikoma komercine paslaptimi ir turi būti saugoma įstatymų nustatyta tvarka.

9. Siekiant kiekybine išraiška įvertinti Konkurencijos tarybos tyrimų ir rekomendacijų tikėtiną poveikį (nepriklausomai nuo to, ar vadovaujantis konkurencijos teisės taisyklėmis konkretaus pažeidimo konstatavimui buvo būtina įvertinti poveikį rinkai), šiame dokumente yra remiamasi tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kai tyrimo metu surinkti duomenys nėra tinkami kiekybiškai įvertinti Konkurencijos tarybos veiklos poveikį, Konkurencijos taryba vadovaujasi EBPO gairėmis, skirtomis padėti konkurencijos institucijoms įvertinti atnešamą naudą vartotojams (toliau – EBPO Gairės), bei EBPO metodika, skirta padėti vyriausybėms ir konkurencijos institucijoms įvertinti sprendimų / teisės aktų poveikį konkurencijai ir vartotojams (toliau – EBPO Metodika)[8].

10. Būsimos žalos vartotojams, kuri būtų padaryta neįsikišus Konkurencijos tarybai, apskaičiuotos reikšmės yra diskontuojamos 3 proc. socialine diskonto norma[9].

11. Tais atvejais, kai tyrimo objektu esanti problema yra priešsrovinėje rinkoje[10] ir poveikį tiesiogiai jaučia pasrovinėje rinkoje[11] veikiantys ūkio subjektai (pvz., mažmenine prekyba užsiimantys ūkio subjektai), laikoma, kad kainų poveikis visa apimtimi daro įtaką ir galutiniams vartotojams. Ši prielaida nėra taikoma tik tais atvejais, kuomet tyrimo metu surinkta pakankamai šią prielaidą

---

[7] Šiame dokumente „konservatyvus“ reiškia atsargų požiūrį, kuris užtikrina, kad gauti rezultatai yra žemutinėse įvertinimo ribose, nes jie apskaičiuojami taikant nuosaikias taisykles.

[8] *OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities*, April 2014, http://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf, http://www.oecd.org/daf/competition/COMP_Toolkit_Vol.3_ENG_2015.pdf.

[9] Socialinė diskonto norma atskleidžia visuomenės požiūrį į ateities naudą ir sąnaudas, parodo visuomenės pasiryžimą atidėti vartojimą šiandien dėl vartojimo rytoj (ateityje). Europos Komisijos dokumentas *„Better Regulation“ toolbox 2023* (Gairės) nurodo, kad ES politikos analizei rekomenduojama socialinė diskonto norma realiąja verte yra 3%. Ši reikšmė atitinka EK Regioninės ir miestų politikos GD (DG REGIO) Ekonominio Vertinimo Vadovo rekomendaciją ES finansuojamiems projektams 2021 - 2027 m. EK Gairėse taip pat nurodoma, kad jeigu vertinimas atliekamas su nominaliomis kainomis (t. y. įtraukus infliaciją, KT naudos skaičiavimo atveju - į pajamas), tai prie šios normos pridedamas infliacijos dydis. KT naudos skaičiavimui ima praeitų metų metines pajamas ir jų neindeksuoja infliacijos dydžiu būsimiems metams ateityje, taigi infliacijos dydis nėra pridedamas prie 3% diskonto normos. Žr. *Better regulation toolbox* – July 2023 edition, European Commission, p. 561. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en; DG REGIO *Economic Appraisal Vademecum for EU-funded projects in the period 2021-2027*. - Ten pat, p. 561.

[10] Rinka, esanti ankstesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pavyzdžiui, automobilių gamyba ir didmeninis platinimas yra priešsrovinės rinkos automobilių mažmeninio pardavimo galutiniam vartotojui rinkos atžvilgiu.

[11] Rinka, esanti vėlesniame produkto gamybos/distribucijos grandinės etape. Pavyzdžiui, automobilių mažmeninis pardavimas galutiniam vartotojui yra pasrovinė rinka automobilių gamybos ir didmeninio platinimo rinkų atžvilgiu.

paneigiančių įrodymų. Priešingu atveju konkrečios naudos, tenkančios galutiniam vartotojui, apskaičiavimas reikalautų papildomo tyrimo, kurio sąnaudos būtų neadekvačiai didelės. Taigi, pavyzdžiui, pašalinus pažeidimą ir sustiprėjus konkurencijai tarp didmenine prekyba užsiimančių ūkio subjektų, laikoma, kad žemesnės didmeninės kainos lemia ir žemesnes mažmenines kainas, ir todėl tai yra laikoma tiesiogine nauda galutiniams vartotojams.

1. Tiesioginis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis vartotojams

1.1. Draudžiami susitarimai

12. Siekdama išlaikyti konkurenciją rinkoje ir taip užtikrinti vartotojams galimybę rinktis iš įvairesnių, kokybiškesnių ir pigesnių prekių, Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio nuostata, išaiškina ir įpareigoja nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus tarp ūkio subjektų, pavyzdžiui, kartelinius susitarimus. Pastarieji dažniausiai yra slapti susitarimai tarp konkuruojančių ūkio subjektų, kurie tarpusavyje derina veiksmus, siekdami nustatyti aukštesnes kainas, riboti gamybos apimtį, pasidalinti rinkas ar vartotojus. Konkurencijos taryba taip pat išaiškina ir įpareigoja nutraukti konkurenciją ribojančius susitarimus tarp skirtinguose prekių tiekimo lygmenyse veikiančių ūkio subjektų (vertikalūs susitarimai) dėl perpardavimo kainų palaikymo ir kitokių konkurencijos ribojimų.

13. Konkurencijos tarybos veiklos poveikis, nustačius Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio pažeidimą viešųjų pirkimų atvejais, skaičiuojamas tik tuo atveju, jeigu yra įrodymų, jog tai buvo sisteminis pažeidimas ir jis be Konkurencijos tarybos įsikišimo būtų tęsęsis arba iš pažeidėjų buvo išieškota žala.

14. Šioje dalyje aprašyta metodika yra naudojama vertinti Konkurencijos tarybos sprendimus, kuriuose buvo pripažinta, jog ūkio subjektai pažeidė Konkurencijos įstatymo 5 straipsnio reikalavimus, jiems paskiriant baudas arba ne.

15. Metinis draudžiamo susitarimo poveikis vartotojui (Eur) (*a*) apskaičiuojamas padauginus ūkio subjektų metinę apyvartą (pajamas) (*t*), kuriai įtaką turėjo nagrinėjamas susitarimas, iš tokio pažeidimo nulemto kainų padidėjimo masto (procentais) (*p*):

$$a = t * p \tag{1}$$

16. Visa nauda (Eur) (*f*) dėl tolimesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama pagal formulę:

$$f = \sum_{s=1}^{c} \frac{a}{(1+\rho)^s} \tag{2}$$

kur *c* – numanoma draudžiamo susitarimo trukmė metais, nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo;

ρ − socialinė diskonto norma, kuria yra diskontuojamos visos būsimos sumos (3 proc.);

s – žalos skaičiavimo atitinkamų metų numeris.

Apyvarta (pajamos) (t)

17. Apskaičiuojant draudžiamo susitarimo poveikį laikoma, kad jis pasireiškia tik tarp susitarusių įmonių, o ne visoje rinkoje (t. y. dėl tokio susitarimo nukenčia tik tie vartotojai, kuriuos

tiesiogiai paveikia susitarimas, pavyzdžiui, kurie prekes ar paslaugas perka iš kartelyje dalyvaujančių įmonių), todėl skaičiavimams naudojamos tik susitarime dalyvaujančių ūkio subjektų bendrosios pajamos susitarimo rinkoje. Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kuomet rinkoje yra sudaromas kartelinis susitarimas, jis iš esmės suteikia galimybę pakelti kainas ir jame tiesiogiai nedalyvaujantiems ūkio subjektams, t. y. kartelis daro įtaką bendram kainų lygiui rinkoje. Visgi, atsižvelgiant į siekį pateikti konservatyvų Konkurencijos tarybos veikla atnešamos naudos vartotojams vertinimą, draudžiamame susitarime nedalyvavusių ūkio subjektų apyvartos (pajamos) nėra vertinamos. Išimtis taikoma tais atvejais, kada yra aiškūs įrodymai, jog dėl susitarimo pakilo bendras kainų lygis rinkoje.

18. Skaičiavimams naudojamos tiesiogiai ar netiesiogiai su draudžiamu susitarimu susijusios ūkio subjektų pajamos. Kai nėra duomenų apie ūkio subjektų susijusias pajamas, Konkurencijos įstatymo pažeidimų poveikis skaičiuojamas nuo bendrųjų ūkio subjekto pajamų atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kuomet draudžiamo susitarimo objektu esanti ūkio subjekto veikla nėra vienintelė šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

19. Turint pakankamai duomenų ir esant galimybei, kainų padidėjimo mastas draudžiamų susitarimų atvejais yra apskaičiuojamas pasinaudojant tyrimo metu surinkta informacija. Tais atvejais, kuomet tyrimo metu nebuvo surinkta pakankamai duomenų apie kainų padidėjimo lygį, atsižvelgiant į EBPO Gaires, tarptautinę gerąją praktiką, laikoma, kad kainų padidėjimas sudaro 10 proc.

20. Tokia pati prielaida taikoma ir susitarimams, tiesiogiai nesusijusiems su kainų fiksavimu, rinkų pasidalinimu ar konkursinių pasiūlymų derinimu.

Trukmė (c)

21. Tikėtina kainų pakėlimo trukmė nesant Konkurencijos tarybos įsikišimo įvertinama remiantis tyrimo metu surinkta informacija. Tačiau atvejais, kai šios informacijos nepakanka trukmei įvertinti, vadovaujantis EBPO Gairėmis, laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo toks draudžiamas susitarimas būtų trukęs dar trejus metus.

1.2. Piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi

22. Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 7 straipsnio nuostata, tiria ir baudžia ūkio subjektus už piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi, kada dominuojančią padėtį rinkoje užimantys ūkio subjektai savo vienašališkais veiksmais pažeidžia vartotojų interesus ar kitaip riboja konkurenciją.

23. Metinis piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejo poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) dėl tolimesnio pažeidimo sustabdymo apskaičiuojama analogiškai kaip ir draudžiamų susitarimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

24. Apskaičiuojant poveikį piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atvejais, kur įmanoma, naudojamasi tiesiogiai ar netiesiogiai su pažeidimu susijusiomis ūkio subjekto pajamomis. Kai nėra duomenų apie ūkio subjekto susijusias pajamas, poveikis skaičiuojamas naudojant bendrąsias ūkio subjekto pajamas atitinkamai mažinant jas tais atvejais, kai pažeidimo objektu esanti ūkio subjekto veikla nėra vienintelė šio ūkio subjekto veikla.

Kainų padidėjimo mastas (p)

25. Tais atvejais, kada piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi tyrimo bylos duomenų nepakanka įvertinti kainų padidėjimo mastą, vadovaujantis EBPO Gairėmis laikoma, kad pažeidimo nulemtas tikėtinas kainų padidėjimas sudaro 5 proc.

Trukmė (c)

26. Kada konkrečiu piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi atveju neįmanoma nustatyti kainos padidėjimo tikėtinos trukmės pagal tyrimo bylos duomenis bei tyrėjų, atlikusių tyrimą, vertinimus, vadovaujantis EBPO Gairėmis, laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi poveikis (tikėtinas kainos padidėjimas) būtų trukęs dar trejus metus.

1.3. Koncentracijos

27. Vienas iš koncentracijų priežiūros tikslų yra neleisti vykdyti koncentracijų, kurioms įvykus galėtų būti padaryta žala vartotojams. Tokio pobūdžio žala gali pasireikšti tiek padidėjusiomis kainomis, tiek blogesne kokybe, tiek ir sumažėjusiomis paskatomis konkuruoti. Kainų padidėjimas yra lengviausiai išmatuojamas koncentracijų poveikio elementas, todėl būtent jis yra laikomas indikatoriumi Konkurencijos tarybos veiklos poveikiui šioje srityje apskaičiuoti.

28. Koncentracijų priežiūros nauda apskaičiuojama vertinant atvejus, kuomet (i) neduodamas leidimas vykdyti koncentraciją siekiant užtikrinti, kad nebūtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje; ir (ii) leidžiama vykdyti koncentraciją pagal dalyvaujantiems ūkio subjektams ar kontroliuojantiems asmenims Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, pavyzdžiui, parduoti dalį turto (atskirą įmonę). Koncentracijų priežiūros atnešama nauda taip pat skaičiuojama ir tais atvejais, kai ūkio subjektai atsiėmė pranešimą apie koncentraciją po to, kai Konkurencijos taryba pateikė jiems neigiamas išvadas dėl planuojamos koncentracijos remdamasi tuo, kad įgyvendinus koncentraciją galimai būtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

29. Metinis koncentracijos atvejo poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) apskaičiuojama analogiškai kaip ir draudžiamų susitarimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

30. Remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad neleistinos ar leistinos su įsipareigojimais koncentracijos atveju kainų padidėjimas pasireikštų ne tik koncentracijos dalyvių, bet ir visos rinkos mastu, t. y. vertinimui naudojama visų rinkos dalyvių apyvarta (pajamos) koncentracijos veikiamoje rinkoje.

Kainų padidėjimo mastas (p)

31. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka nustatyti kainų padidėjimo mastą, remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad neleistinos ar leistinos su įsipareigojimais koncentracijos atveju kainų padidėjimas be Konkurencijos tarybos įsikišimo sudarytų 3 proc.

Trukmė (c)

32. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka trukmei nustatyti, remiantis EBPO Gairėmis laikoma, kad be Konkurencijos tarybos įsikišimo neigiamas koncentracijos poveikis (kainų padidėjimas) truktų dvejus metus.

1.4. Viešojo administravimo subjektų priežiūra

33. Vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 4 straipsniu, Konkurencijos taryba tiria viešojo administravimo subjektų (pavyzdžiui, ministerijų, savivaldybių ir kitų institucijų) priimtų teisės aktų bei sprendimų atitiktį Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams, t. y. vertina, ar tokiais sprendimais nėra sudaromos skirtingos konkurencijos sąlygos toje pačioje atitinkamoje rinkoje konkuruojantiems ūkio subjektams.

34. Nauda vartotojams yra vertinama tais atvejais, kai yra nustatomas Konkurencijos įstatymo 4 straipsnio pažeidimas arba yra atsižvelgiama į Konkurencijos tarybos pateiktas rekomendacijas ar išvadas ir panaikinami konkurencijos iškraipymai.

35. Metinis poveikis vartotojui (Eur) ir visa nauda (Eur) apskaičiuojama analogiškai kaip ir kitų pažeidimų atvejais pagal aukščiau nurodytas (1) ir (2) formules.

Apyvarta (pajamos) (t)

36. Remiantis EBPO Metodika, naudojamos visos rinkos, kuri buvo tiesiogiai paveikta dėl konkurenciją apribojančio viešojo administravimo subjekto teisės akto ar sprendimo, pajamos. Pajamos netiesiogiai susijusiose rinkose paprastai neįtraukiamos.

Kainų sumažėjimo mastas (p)

37. Tais atvejais, kada faktinių duomenų nepakanka nustatyti galimo kainų sumažėjimo panaikinus ribojimus mastą, remiamasi EBPO Metodikoje pateiktais įverčiais (1 lentelė)[12], kurie yra suskirstyti pagal konkurencijos apribojimo pobūdį. Siekiant konservatyvaus įvertinimo, dažniausiai taikoma žemutinė patikimumo intervalo riba.

1 lentelė

Vidutinis kainos sumažėjimas pašalinus konkurencijos apribojimą	**Vidutinio kainos sumažėjimo intervalas**	**Konkurencijos apribojimo kategorija**
-0.20	**-0.23 ... -0.16**	**(A) Apriboja tiekėjų skaičių ar apimtį**
-0.19	-0.28 ... -0.10	**1** Suteikia išskirtines teises tiekėjui tiekti prekes ar paslaugas
-0.23	-0.27 ... -0.19	**2** Nustato, kad licencija ar leidimas yra būtinas norint užsiimti veikla
-0.15	-0.24 ... -0.060	**3** Apriboja kai kurių tiekėjų tipų galimybes tiekti prekes ar paslaugas
-0.19	-0.24 ... -0.13	**4** Žymiai padidina tiekėjo įėjimo į rinką ir išėjimo iš jos kaštus
-0.12	-0.17 ... -0.070	**5** Sukuria geografinę kliūtį įmonėms tiekti prekes, paslaugas, darbo jėgą ar investuoti kapitalą
-0.18	**-0.23 ... -0.14**	**(B) Apriboja tiekėjų galimybes konkuruoti**
-0.19	-0.24 ... -0.14	**1** Apriboja pardavėjų galimybes nustatyti prekių ir paslaugų kainas
-0.14	-0.24 ... -0.053	**2** Apriboja tiekėjų laisvę reklamuoti ar parduoti savo prekes ar paslaugas
-0.16	-0.24 ... -0.081	**3** Nustato produkto kokybės standartus, kurie suteikia pranašumus vieniems tiekėjams, o ne kitiems arba kurie yra nustatyti tokiame aukštame lygyje, kurio nereikia gerai informuotiems klientams

[12] Lentelė sudaryta pagal EBPO konkurencijos apribojimų panaikinimo kiekybinių *ex-post* poveikio vertinimų duomenų bazę.

-0.28	-1.00 ... -0.22	**4** Žymiai padidina gamybos kaštus vieniems tiekėjams, o kitiems - ne (ypač kai rinkos senbuviams taikomi kiti reikalavimai negu rinkos naujokams)
-0.20	**-0.26 ... -0.14**	**(C) Sumažina konkurentų paskatas konkuruoti**
-0.28	-0.48 ... -0.080	**1** Sukuria savireguliavimosi arba bendro reguliavimo režimą
-0.10	-0.13 ... -0.064	**2** Reikalauja arba skatina, kad tiekėjas viešai paskelbtų duomenis apie gamybą, kainas, pardavimus ar kaštus
-0.25	-0.35 ... -0.16	**3** Atleidžia veiklą atskiroje šakoje arba atskirą tiekėjų grupę nuo bendrojo Konkurencijos įstatymo taikymo
-0.20	**-0.30 ... -0.10**	**(D) Apriboja klientams prieinamą informaciją ir pasirinkimus**
-0.32	-0.49 ... -0.15	**1** Apriboja vartotojų galimybes nuspręsti, iš kur jie gali pirkti prekes ar paslaugas
-0.12	-0.24 ... 0.009	**2** Sumažina klientų perėjimo prie kitų tiekėjų galimybes padidindami tiesioginius ir netiesioginius kaštus, susijusius su tiekėjų pakeitimu
-0.074	-0.33 ... -0.011	**3** Esminiai pakeičia informaciją, kurios reikia pirkėjams veiksmingiems sprendimams priimti

Trukmė (c)

38. Trukmė nustatoma pagal tyrimo metu surinktus duomenis, tačiau pasinaudojant EBPO siūlymu, įprastai naudos skaičiavimuose trukmė ribojama penkeriais metais.

2. Netiesioginis Konkurencijos tarybos veiklos poveikis vartotojams

39. Aukščiau išdėstyti principai leidžia įvertinti tikėtiną tiesioginę ekonominę naudą vartotojams, atsiradusią dėl Konkurencijos tarybos veiksmų. Tačiau, kaip minėta, be tiesioginės ekonominės naudos, Konkurencijos tarybos veikla vartotojams sukuria ir netiesioginę naudą, kuri, be kita ko, pasireiškia per atgrasomąjį Konkurencijos tarybos sprendimų poveikį dėl nutrauktų veiksmų ir paskirtų baudų.

40. Atgrasomajam poveikiui yra priskiriami tie atvejai, kai dėl Konkurencijos tarybos įsikišimo tam tikru konkurenciją ribojančios veikos atveju kitus konkurenciją ribojančius veiksmus vykdantys arba juos vykdyti besiruošiantys ūkio subjektai juos nutraukia arba iš esmės pakeičia. Nors atgrasomasis poveikis negali būti vertinamas kaip tiesioginė ekonominė nauda vartotojams, yra manoma, kad atgrasomasis poveikis yra „*galbūt svarbiausias konkurencijos priežiūros rezultatas*“[13]. Nepaisant to, dėl patikimų prielaidų stokos atgrasomojo poveikio nuo 2017 m. Konkurencijos taryba nebevertina.

[13] „The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT“, OFT962, November 2007, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402141250/http:/www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf.

Bibliografija

1. A guide to OFT's Impact Estimation Methods, Office of Fair Trading, July 2010, OFT1250, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20131101192556/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1250.pdf.
2. A Review of OFT's Impact Estimation Methods, Professor Stephen Davies, Jan 2010, OFT1164.
3. Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions – Summaries of Contributions, Working Party No. 2 on Competition and Regulation, OECD, 12 June 2023, DAF/COMP/WP2/WD(2023)39.
4. *Assessment of the Impact of Competition Authorities' Activities*, Note by Prof. Stephen Davies, OECD,DAF/COMP/WP2(2013)1, http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DAF/COMP/WP2(2013)1&docLanguage=En .
5. *Better regulation toolbox* – July 2023 edition, European Commission, https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en.
6. CMA The deterrent effect of competition authorities' work, Literature review, 2017.
7. CMA The deterrent effect of competition authorities' work: a brief summary, 2017.
8. CMA impact assessment 2014/15, July 2015, CMA47.
9. CMA impact assessment 2015/16, July 2016, CMA57.
10. CMA impact assessment 2016/17, July 2017.
11. CMA impact assessment 2022 to 2023, July 2023, CMA183.
12. Cohen, M. A., Scheffman, D. T. "The Antitrust Sentencing Guideline: Is the Punishment Worth the Costs?". Journal of Criminal Law 27 (1989 m.).
13. Connor, J. „Price Fixing Overcharges: revised edition", rankraštis, Purdue University, 2009 liepa.
14. Davies, Steven, *A Review of OFT's Impact Estimation Methods,* Office of Fair Trading, January 2010, OFT1164, http://competitionpolicy.ac.uk/documents/107435/107584/oft1164.pdf.
15. *DG Competition Management Plan 2010*, 12 May 2010, žr. http://ec.europa.eu/competition/publications/annual_management_plan/amp_2010_en.pdf.
16. European Commission, Competition policy brief. Issue 1, October 2022.(https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/dbfa0d39-5350-11ed-92ed-01aa75ed71a1/language-en) .
17. Evaluation of Competition Enforcement and Advocacy Activities: The Results of an OECD Survey, -- Note by the Secretariat --DAF/COMP/WP2(2012)7/FINAL.
18. Estimating the Impact of Competition Enforcement by the Spanish Competition Authority, 2020, Estimating the impact of competition enforcement by the Spanish Competition.
19. Griffin, J. "Previous Cartel Experience: Any Lesson for OPEC?, Economics in Theory and Practice: An Eclectic Approach", 1989.
20. *Guide to Cost – Benefit Analysis of investment projects*, European Commission, Directorate General Regional Policy, 2008, http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf .
21. Handbook Methodology for evaluation of CNMC advocacy acts, February 2022, https://www.cnmc.es/sites/default/files/editor_contenidos/CNMC/DocumentosReferencia/202210_Publicaci%C3%B3n%20proyecto%20evaluaci%C3%B3n%20de%20impacto.zip .
22. Kemp R., M. Mulder, J. Van Sinderen, NMa Working Papers „Outcome of NMa activities – A description of the calculation method", No. 1 October 2010.

23. Levenstein, M., V. Suslow, “What Determines Cartel Success? Darbo dokumentas 02-001. Mičigano verslo mokyklos universitetas, sausis, 2002.

24. Method for Calculating the Outcome of ACM, Netherlands, (https://www.acm.nl/en/publications/method-calculating-outcome-acm

25. OECD Guide for Helping Competition Authorities Assess the Expected Impact of their Activities, April 2014, https://www.oecd.org/daf/competition/Guide-competition-impact-assessmentEN.pdf .

26. OECD, Impact Evaluation of Merger Decisions, Policy Roundtables, 2011.

27. OECD Roundtable on Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions, Summaries of Contributions, DAF-COMP-WP2-WD(2023)39.en; Detailed Summary of Discussion, DAF-COMP-WP2-M(2023)1-ANN1-FINAL.en; Executive Summary of Discussion, DAF-COMP-WP2-M(2023)1-ANN2-FINAL.en.

28. OECD (2019), *Competition Assessment Toolkit: Volume 3. Operational Manual,* https://www.oecd.org/en/publications/competition-assessment-toolkit-principles-version-4-0-volume-3_1f253011-en.html.

29. Positive impact 08/09, Consumer benefits from the OFT's work, July 2009, OFT1102.

30. Positive Impact 09/10, Consumer benefits from the OFT's work, July 2010, OFT1251.

31. Positive Impact 12/13, Consumer benefits from the OFT's work, June 2013, OFT1493.

32. Positive Impact 13/14. Consumer benefits from the OFT's work, March 2014, OFT1532, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165024/http://oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/OFT1532.pdf.

33. Stocktaking on Evaluation, Note by the Secretariat, 2012, DAF/COMP/WP2(2012)4.

34. Stocktaking on Evaluation, Note by P. Ormosi, 2012, DAF/COMP/WP2(2012)5.

35. Summary of Cartel Cases Described by Invitees (CCNM/GF/COMP(2001)4). Paryžius: EBPO, spalis, 2001.

36. Summary of Discussion of the Roundtable on Assessing and Communicating the Benefits of Competition Interventions, Annex to the Summary Record of the 75th Meeting of Working Party 2, 12 June 2023, https://web-archive.oecd.org/temp/2024-01-16/653558-assessing-and-communicating-the-benefits-of-competition-interventions.htm .

37. The Deterrent effect of competition enforcement by the OFT, OFT962, November 2007, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402181127/http://www.oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft962.pdf.

38. The impact of competition interventions on compliance and deterrence. Final Report, Office of Fair Trading, OFT1391, December 2011, http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20140402165036/http:/oft.gov.uk/shared_oft/reports/Evaluating-OFTs-work/oft1391.pdf.

39. Werden, G.J. “The Effect of Antitrust Policy on Consumer Welfare: What Crandall and Winston Overlook”. Darbo dokumentas Nr. EAG 03-2, JAV teisingumo departamentas, sausis, 2003.